

За Українську Самостійну
Соборну Державу !

Воля народам !
Воля людині !

Ед - мемоар
Генерального Секретаря Закордонних Справ Української Головної Визвольної Ради на Мирову Конференцію в Парижі.

Видання Закордонного Представництва Української Головної Визвольної Ради (УГВР)
Жовтень 1946

За Українську Самостійну
Соборну Державу !

Воля народам !
Воля людині !

УКРАЇНА

В БОРОТЬБІ

Ед - мемоар

Генерального Секретаря Закордонних Справ Української Головної Визвольної Ради на Мирову Конференцію в Парижі.

Видання Закордонного Представництва Української Головної Визвольної Ради (УГВР)
Жовтень 1946

Від Редакції

Дня 1 жовтня 1946 вислав Генеральний Секретар Закордонних Справ Української Головної Визвольної Ради до Секретаріату Мирової Конференції в Парижі та до окремих делегацій Ед-мемоар, що його зміст тут подаємо.

До згаданого Ед-мемоару долучено супровідне письмо слідуючого змісту:

„Експленаціє!

Дня 1 вересня 1946 року було вислано Вам спільний меморіал делегата егзильного Уряду Української Народної Республіки та Генерального Секретаря Закордонних Справ Української Головної Визвольної Ради, в якому було зясоване становище українського народу до питання репрезентації України на мировій Конференції. Тепер маю честь переслати Вам ед-мемоар про розвиток ситуації на Україні в останніх роках та про сучаний стан боротьби українського народу за повну державну незалежність. Наші виводи мають окреме значення у звязку з чисткою, що її зараз проводять большевики на Україні та в цілому ССР.

Генеральний Секретар
Закордонних Справ
Української Головної Визвольної Ради.”

Публікуючи назване ед-мемоар, хочемо принайменні частинно познайомити українське громадянство поза рідними землями про цю українську зовнішньо-політичну діяльність, що ведеться сьогодні серед чужого нам світа, а якої головним завданням є поінформувати цей світ про сучасну визвольну боротьбу українського народу на його рідних землях.

Редакція.

ЕД - МЕМОАР

(Розвиток ситуації на Україні в останніх роках та сучасний стан визвольної боротьби українського народу)

1. Українські визвольні змагання в роках 1917 - 21.

В 1917 році, в днях розвалу російської царської імперії, український народ відновив свою державу, яку він втратив у 18 сторіччі. Українська Народна Республіка, що в той час повстала, була висловом волі всього українського народу. Вона була визнана рядом тодішніх держав, м. ін. Францією та Великою Британією.

Не зважаючи на те, що російська комуністична партія, яка в той час здобула владу в Росії, визнала клич самовизначення народів бувшої царської імперії та що український уряд мав соціалістичний характер, молода українська держава стала вже в перших місяцях її існування предметом агресії зі сторони большевицького уряду в Москві. Цю свою агресивну поставу у відношенні до України большевики намагалися обґрунтувати тим, що мовляв Україну опанувала "реакція", насправді ж причиною большевицької агресії було бажання большевиків влучити Україну знову в склад відновленої ними російської імперії.

В тій цілі Москва, всупереч волі українського народу насадила в Харкові т. зв. український комуністичний

уряд, що виконуючи накази своїх московських зверхників, почав боротьбу проти української держави. В цей спосіб московські большевики хотіли надати своїй агресії характеру української громадянської війни, а російську інтервенцію звести до звичайної „помочі” „братньому урядові” Української Радянської Соціялістичної Республіки.

Але всупереч тим тенденціям Москви, війна в Україні прибрала нормальний характер міжнародної війни, в якій виступав з одного боку український народ зі своїм легальним урядом, а з другого боку Москва, як агресор, що без виповідження війни намагалися своїми військами окупувати чужу територію.

Оборонна війна України проти московської агресії тривала чотири роки. Україна, яка своєю боротьбою захищала в той час світ перед наступом большевизму на захід, вела названу війну здана виключно на власні сили.

У висліді кількаразово переважаючої сили ворога Україна була окупована большевиками. Та в цей спосіб боротьба українського народу не скінчилася. Вона перешла тільки у нову стадію. Уряд Української Народної Республіки та голова держави Симон Петлюра, хоч були змушені покинути територію України, з боротьби за українську самостійну державу не зрезигнували і продовжували її далі на егзилі. Діяльність Президента Петлюри була для большевиків така небезпечна, що їхні агенти вбили його в 1926 р. в Парижі, думаючи, що зліквідувавши провідну постать, зліквідують в цей спосіб і сам український визвольний рух.

Впарі з боротьбою проти большевизму, мусів український народ вести також оборонну війну проти польської агресії. Поляки скористали з того, що українські армії були зайняті боротьбою проти большевиків і в 1918 році підступно напали на Західну Україну, на якій

тоді також було відновлено українську державу. По одному році завзятої війни проти польської агресії, українські армії, що знайшлися між двома фронтами, большевицьким і польським, були змушені опустити Західну Україну і дати піддержку тим українським арміям, що в той час боролися проти большевиків.

2. Від 1920 - 1939 року

У висліді мирового договору в Ризі та інших догово-рів, територія Української Народної Республіки була поділена на чотири частини. Найбільша частина знайшлася під більшевицькою займанчиною, у формі т. зв. Української Радянської Соціалістичної Республіки. Друга, що до величини частини, тобто Західна Україна була влучена насильно до польської держави. Вкінці, решта українських земель були влучені до Румунії і Чехословаччини.

Програна війна не послабила визвольної боротьби українського народу. Вона, як сказано тільки виявилася у інших формах. Під більшевицькою займанчиною, довго по скінченні війни проходили українські повстання проти чужого Україні більшевицького режиму. Шоб запокоїти українські народні маси, більшевики були змушені надати, створений ними, з тактичних причин, Українській РСР певні форми незалежності. Для того УРСР з початку існувала як сповідно осібна держава, звязана з Росією тільки „військовим союзом” задержуючи певні форми суверенності в законодатній ділянці, мала свої окремі закордонні представництва, заключувала догово-

ри та загально мала, принаймні теоретично прерогативи підмету міжнародного права.

Але такий стан довго не тривав. В 1923 році повстає на основі договору всіх советських республік, між ними і УРСР, Союз Советських Соціалістичних Республік. У висліді того договору Україна „добровільно” зрезигнувала зі своїх теоретичних суверенних прав в користь СССР. З того часу і теоретичне і практичне обмеження прав УРСР в користь центральної московської влади прибирає щóраз яскравіший характер.

Не зважаючи на ріжнородні більшевицькі підступні маневри, український нарід трактував завжди більшевицьку владу на Україні, як ворожу займанщину та проти неї боровся. Визвольна боротьба українського народу була ведена в той час у двох формах: 1) підпольної конспірації та 2) легальної опозиції.

Після закінчення періоду масових противільшевицьких повстань на Україні, що довший час робили ілюзоричною советську владу на території України, український визвольно - революційний рух прибрав форми тайних політичних організацій. Найважнішою з них була Спілка Визволення України. Влаштований Москвою монстр - процес супроти частини її членів з професором Єфремовим на чолі, доказував, що це був рух, в якому брали участь всі суспільні верстви України, включно з високими державними урядовцями. З часом до визвольно - революційного руху прилучилося багато таких українських комуністів, які побачили в якому напрямі йде розвій ситуації на Україні та ствердили, що легальна боротьба за повну державну незалежність України в складі СССР не доведе до жодних реальних результатів.

Бо українські комуністи та весь цей інтелігентський елемент, щоуважав недоцільним революційні методи

боротьби, включився в державний апарат УРСР та стався шляхом легальної опозиції проти лінії наказаної з Москви, вкладати український зміст у форми УРСР. Та цей метод боротьби з авторитарною большевицькою системою показався дуже скоро мало успішним. Москва побачила, що українські комуністи в той час також змагались до здобуття державної незалежності України, що на практиці означало б відірвання України від московського центру. Тому від 1930 року почалась сильна московська реакція на Україні. Москва закинула українським комуністам ухил в „буржуазному націоналізмі“ та по черзі ліквідувала провідних українських діячів, зокрема ряд міністрів УРСР. В цей спосіб були зліквідовані такі найвизначніші представники українських комуністів та діячів як Скрипник, Хвильовий, Волобуєв, Шумський та богато інших, що змагали до справжньої державної незалежності України.

Разом з ліквідацією політичних керманичів УРСР прийшла також ліквідація культурних та суспільних діячів. Сотні тисяч українців опинилися в концтаборах і тюрях, або були прямо знищені через НКВД. СССР був вже тоді централізованою російською імперією, що поневолює інші народи.

Такий оборот справи, що показав нереальність легальних форм боротьби проти большевицького тоталізму, пересунув точку тяжести на підпільні форми визвольної боротьби українського народу. Від 1930 року немає вже майже легальної опозиції на Україні, і майже вся боротьба переходить в підпілля. Це було тим більше зрозуміле, що Москва жорстокими методами почала винищувати маси українського народу. Жертвою штучно викликаного голоду на Україні в 1933 році згинуло кілька міліонів людей. Водночас в рр. 1934 - 37 були проведені на Україні чистки, що принесли велике зни-

щення зокрема серед української інтелігенції. Та це не зламало сили українського націоналізму, що нищений Москвою, був водночас виразником прагнень українських мас до повної державної незалежності. Про це переконують нас пізніші воєнні роки та сучасна дійсність на Україні.

Дещо іншими шляхами пішов розвиток української політичної боротьби за незалежність на тих українських етнографічних територіях, що опинилися поза межами СССР, тобто передусім на Західній Україні, під польською займанчиною.

Як згадаю, західні українські землі були проти волі українського народу прилучені до польської держави. Як було передбачено в рішенню Ради Амбасадорів з 1923 р. ці землі мали користуватися повною автономією, того однак польський уряд ніколи не здійснив. З уваги на те, що Польща була в першому десятиріччі свого існування демократичною державою, українці мали певну змогу в межах Польщі легальними засобами боротися за свої політичні права. Це й робили українські політичні партії. Борючися за політичні, культурні та господарські права українського народу, ті партії стояли на становищі, що остаточно їх ціллю є обеднання всіх українських земель в українській державі.

В принципі все українство негувало польську владу на українських західних землях, що виявлялося м.ін. в тому, що в українській публіцистиці називано поляків стало окупантами, щоб підчеркнути факт насилия та тимчасовості існуючого стану.

Поза легальними українськими партіями, такими як Українське Національно-Демократичне Обеднання, партія соціалістів-радикалів, соціал-демократична партія та католицькі партії, була одна українська підпольна організація, що стояла на строго екстремістичному

становищі у відношенні до Польщі. Це була Українська Військова Організація УВО, заложена старшинами бувшої української армії. Ця організація поставила собі за завдання підготувати повстання проти Польщі і поборювати польську екстермінаційну політику при помочі терору зверненого проти тих поляків, що найбільше провинилися супроти українського народу. Цею Організацією, дуже впливовою серед колишніх комбатантів та молоді керував полковник Евген Коновалець, що жив на еміграції в Женеві.

Розвій подій в УРСР, про який ми згадували, а та кож політичні переміни в Польщі, які переставляли її з рейок демократії на рейки тоталітарно-диктаторської держави, переконували західних українців, що тактика легальної політичної боротьби буде показуватися щораз більше недоцільною, тому, що можливості її ведення ставали щораз вужчі. Це булс причиною, що політичні легальні партії почали щораз більше тратити свої впливи в користь підпілля.

З другого боку, провід УВО, здобуваючи щораз більші впливи на маси, побачив, що дотеперішні рімці організації є за вузькі та що треба переставити організацію з військово-революційної на політично-революційну. Так само виявилася потреба перемінити її з західно-української організації на загально-українську революційну організацію, яка поставила б собі за завдання обєднати революційні сили цілої України, отже також УРСР та разом розвинути широку акцію в напрямі віднови незалежності України.

На конгресі українських революціонерів та провідних політичних діячів в 1929 році, рішено заступити УВО новою політично-революційною організацією, що малаб докладно розроблену політичну, соціальну та економічну програму. Конгрес змінив назву УВО на "Орга-

нізація Українських Націоналістів" ОУН, при чому під українським націоналізмом розумілося український визвольний рух, що прагнув до відбудови вповні незалежної української держави. Цей рух, виріс органічно з чистого українського ґрунту, був висловом волі українського народу. Всі українські політичні партії уважали себе в основі націоналістичними, отже такими, що прагнуть до відбудови державної незалежності України. Також большевики називали завжди і називають визвольну боротьбу українського народу українським націоналізмом.

Почавши з 1929 року ОУН розвиває дуже живу діяльність на західній Україні та здобуває сюбі там переважаючі впливи серед населення. В парі з тим йдуть енергійні намагання Організації поширити свою роботу на терені УРСР. Тій праці віддається передусім полковник Евген Коновалець, що був головою проводу ОУН. Ця акція була настільки успішна, що большевики були змушені її протиставитися радикальними засобами. Від кулі агента НКВД гине в Роттердамі в 1938 році полк. Евген Коновалець, подібно, як 1926 році згинув президент Петлюра. Але й та велика жертва, яку поніс український нарід не послабила його дальшої визвольної боротьби.

Визвольна боротьба українського народу, а зокрема боротьба ОУН була ведена також на тих українських землях, що були влучені до Румунії і Чехословаччини. Розміри цієї боротьби були визначені невеликими розмірами тих українських теренів. Тим не менше визвольна боротьба велася там під гаслом відбудови незалежної української держави та прилучення тих земель до українського материка. Висловом того стали події, що мали місце в Карпатській Україні в 1938 і 39 рр. Коли в 1938 році, в осені, Чехословаччина була перебудована на федераційних основах, ОУН розвинула ширшу дія-

льність в тій малій гірській країні. В наслідок тих заходів вдалося там спершу створити автономну державу, а по анексії чеських земель Німеччиною, самостійну. Не сподіючись, щоб карпатська українська держава могла бути сама життезадатною взявши під увагу її величину, географічне положення та економічні ресурси, ОУН все таки використала цю нагоду, щоб виявити перед світом тенденції української нації до незалежності. Геройська оборона Карпатської України іпровізованою українською армією, зложену з карпатських українців та з добровольців з усіх земель України перед угорськими агресорами, що за ініціативою та згодою Німеччини намагалися влучити Карпатську Україну до Угорщини, зеднала цій малій частині українських земель симпатії світової опінії.

Тут треба додати, що тоді в м. березні 1939 року впали перші стріли проти т. зв. німецького ладу в Європі. Їх віддали на швидку руку змобілізований українські збройні частини, в обороні державної незалежності України.

Це діялось в той час, коли нпр. добре узброєна чеська армія не віддала одного стрілу до наступаючих німців та віддала Чехословаччину в руки Німеччини

3. Від 1939 до 1945 року.

Напередодні другої світової війни була на українських землях така ситуація, що головний тягар визвольної боротьби українського народу спочивав передусім на українському підпіллю. Це в цілому відносилося до теренів УРСР, хоч боротьба була обмежена силою большевицького терору. Знов же на Західній Україні, під польською окупацією, з кожним днем зменшувалися можливості легальної боротьби, а ОУН ставала щораз більш керівником цілої визвольної боротьби українського народу. Оцей процес знайшов своє повне підтвердження і скріплення від початку другої світової війни.

Упадок Польщі та прилучення Західної України до УРСР створили зовсім інші політичні умови на Україні. Всі легальні українські політичні партії, що існували в Польщі, в підсоветській дійсності перестали існувати бо вона як це показала практика українських комуністів не дозволяє на ніяку легальну політичну боротьбу. Одиноким носієм самостійницького руху стала ОУН, що в умовах большевицької дійсності єдина не зложила зброї. В нових умовах, ОУН тепер більше як досі поширює свої акції на цілу українську територію та стає найгрізнішим ворогом большевицького режиму на Україні. Український націоналізм, що його большевики так завзято винищували довгі роки своєго панування на Україні та який, як це їм вдавалося мав бути остаточно знищений в рр. 1934-37 віджив на ново у формі широкої політичної підпольної боротьби ОУН.

Таку саму послідовну і незалежну політику веде самостійницька ОУН в часі німецької окупації

України. Провідні українські самостійницькі круги не мали жодних ілюзій що до фактичних планів Німеччини у відношенні до України. В тому відношенні повчаючим прикладом міг служити досвід 1918 року, коли німці вже раз були на Україні. Багатомовними фактами для українців було також поступовання Німеччини в час існування Карпатської України, так само, як видання Польщі одного з провідних діячів українського самостійницького руху в 1934 році, всупереч всім неписаним законам права азилу.

Тим не менше українці враховували те, що війна Німеччини проти СССР відкриє нові можливості боротьби за українську державу. Українцям було ясним, що тут йтиме зарівно про боротьбу проти давніх, як і проти нових займанців, отже проти німців і большевиків. Вислід негативного відношення до німців був даний на еміграції в заяві егзильного Уряду Української Народної Республіки в Парижі 1940 році. Водночас на українських землях йшла підготовка до того, щоб в надходячий час дати вислів незалежності української політичної боротьби за власну державу проти всяких займанців. В квітні 1941 р. отже на два місяці перед війною на сході, була винесена на конгресі ОУН яка в той час станула під керівництвом Степана Бандери, постанова про те, що український народ буде продовжувати свою визвольну боротьбу за власну державу, незалежно від всіх можливих територіальних змін на Сході Європи.

Вірна оцій постанові ОУН, дала вже в перших днях війни на сході ініціативу для виявлення незалежної волі українського народу. В дні 30 червня 1941 року українські Національні Збори у Львові, покликали до життя тимчасове Українське Державне Правління, яке зразу переняло на себе віdbudovu незалежного державного життя на землях України. Поставлені перед доконаний факт

та заскочені тим німці, що від кількох днів машерували на схід, прийняли зразу гострі репресійні засоби супроти створеного Українського Правління та інших визначних провідних постатей українського політичного життя. В цей спосіб до німецьких концтаборів дісталися тисячі українських патріотів з Головою тимчасового Правління Ярославом Стецьком та Головою Проводу ОУН Степаном Бандeroю на чолі. Новий німецький окупант, що прийшов в Україну з планом її поневолити, кидає рукачию. Український народ під проводом ОУН прийняв цей визов і з того часу, отже дослівно з перших днів німецької окупації України почалася завзята боротьба між новим окупантом України а революційним українським рухом, боротьба, яка коштувала Україну сотні тисяч жертв та колосальних знищень. При тому треба підкреслити, що боротьба з німецькою окупацією на Україні почалася в час найбільшого розквіту німецької могутності, в час найбільших мілітарних перемог Німеччини.

Вона розгорілася в Україні вже тоді, коли інші народи щойно планували резистанс, маючи до диспозиції поміч своїх егзильних урядів та їхніх аліянтських союзників. ОУН повела український народ до боротьби з німцями знаючи, що помочі ні звідки не дістане, що здана тільки на власні сили українського народу.

Увязнення членів тимчасового Українського Правління (з яких трьох гештапо замордувало), та провідних постатей ОУН, при помочі чого німці хотіли здушити український опір та боротьбу, виявилося зовсім невистачаючим засобом. Український підпольний самостійницький рух, не зважаючи на ті перші гострі репресії, дальнє поширяється та прибирає масових розмірів. Тоді німці також починають стосувати масові репресії та збирну відповідальність. Вони розгромлюють все організоване легальне життя та переводять масові арешти

серед всіх прошарків українського громадянства та вивози до концентраційних таборів. Впарі з тим йшов грабунок українського майна, насильні вивози людей на роботи в Німеччину, масові розстріли селян, робітників та інтелігентів. Всі ці засоби масового терору були вжиті на те, щоб в першій мірі зламати український самостійницький рух, та в цей спосіб підготовити ґрунт для повного поневолення України.

Очевидно, що в таких умовах і не доводилось говорити про якунебудь легальну політичну боротьбу з окупантським режимом. Боротьбу можна було вести тільки підпольними засобами. Більше того! Супроти масового терору окупанта одинокою правильною відповідлю могла бути участь як найширших народніх мас в боротьбі проти нього. Почавши від 1941 року ОУН повела масову політично-пропагандивну та організаційну акцію, щоб поставити в стан мобілізації весь нарід до боротьби проти німецьких загарбників. Наслідком такої постановки було те, що в 1943 році ціла Україна, отже робітники, інтелігенція, а зокрема селянство, стояла у завзятій боротьбі проти німецьких загарбників та приготувлялася до того, щоб боротьбою приняти поворотне большевицьке поневолення, в міру того, як німці уступали з України.

Окремою і найбільш голосною формою визвольної боротьби українського народу стала в той час українська повстанча боротьба, яка триває досі. В 1943р. Україну огортає масовий повстанчий рух. Створені через ОУН в 1942 р. поодинокі повстанчі відділи організовані по цілій Україні, а головно в найбільш пригожих лісистих околицях північної, осередньої та півдневої України, централізує з початком 1943р. одна спільна Головна Команда. В цей спосіб приходить до створення Української Повстанчої Армії (УПА).

Те, що найбільш характеризує українську повстанчу боротьбу з часів німецької окупації, це передусім: 1. її масовий характер, 2. її стала тенденція до опанування цілих просторів України, адміністрація ними, отже виконування влади в терені і повне виключення з нього ворога.

Всенародній характер УПА полягав в тому, що весь народ приняв у ній у різних формах активну участь. Боротьба проти Німеччини була всеціло визнана українськими масами і тому вони давали УПА повну підтримку. Без активної участі цілого народу в боротьбі і без його допомоги УПА ніколи не змогла б була розбудуватися до тих розмірів, які вона мала. Це дало змогу УПА проводити те, чого не змогли перевести повстанці на Заході, а саме опановувати цілі простори, заводити на них власні адміністрації, усунувши зовсім ворога. В 1943-44 рр. був такий стан на більшості українських земель під німецькою окупацією, що німці опанували тільки головні шляхи та більші міські центри. На решті ж теренів панувала українська влада, якої доручення виконував український селянин, робітник та інтелігент. На теренах опанованих УПА існували не тільки чисто воєнні установи, як військові школи, варстти і ін., але власна адміністрація, дрібний промисл, червоний хрест і т. д. В цей спосіб зорганізовано в той час на Україні своєрідну державу в державі, яка діяла незалежно від окупантів, стоячи з ними весь час в боротьбі. Є зрозумілим, що розпоряджаючи такою силою УПА завдала вирішальні удари німецькій окупаційній політиці на Україні та у великій мірі причинила до розвалу на Сході Розміри акції УПА визначувалися м. ін. двома фактами: в 1943 році паде на Волині, як добич в руки УПА німецький автотранспорт, яким іде шеф С. А. Лютце, при чому він сам гине. В 1945 році від куль УПА є ранений коман-

дир большевицького фронту генерал Ватутін, який відтак вмірає в шпиталі.

Говорячи про розміри української визвольної боротьби треба рівно ж сказати про її зовнішно - політичну концепцію. Вона випливалася із фактичного стану, в якому знайшлася Україна в її боротьбі за повну державну незалежність. Українські провідні самостійницькі чинники здавали собі справу з того, що війна на Сході ведеться між двома імперіалістичними потугами, Німеччини і Росії, передусім за посідання України та що кожна з тих потуг прагне до поневолення українського народу. Тому українська визвольна боротьба мусіла звертатися зарівно проти німців, як і проти большевиків.

В цей спосіб ОУН видвигнула концепцію боротьби на два фронти. Ця концепція незабаром після того як німці відступали зі щораз більших теренів України, а на їх місце прийшла червона армія іsovетська адміністрація, ставала щораз більше оправданою. Советські „освободителі“ з неменшою ворожістю поставилися до українського народу та його визвольного руху та старалися на „звільнених“ ними теренах подібно його нищити як це робили німці. Рівночасно всі советські агенти на теренах України, окупованих ще німцями, дістали інструкції нищити всіма можливими засобами УПА та підпольну сітку ОУН, навіть при помочі німців, уважаючи український визвольний рух більше небезпечним, як окупаційну німецьку владу. Так само скидувані з парашутів та організовані в Україні большевицькі партизанські загони уважали своїм обовязком поборювати УПА, а не німецьку армію чи адміністрацію. Таке становище большевиків ще більше підтвердило маси у правильності гошених визвольним українським рухом кличів, в правильності розчисловання на власні сили українського народу та єдиний визвольний рево-

люційний фронт всіх поневолених обома імперіалізма-ми народів, в правильності гасла боротьби на два фронти проти обох імперіалістів за самостійність української держави. Ця постава мас сильно скріпила її піднесла престіж ОУН як керівного, одинокого в той час визвольно-революційного чинника.

Вparі з концепцією й практикою боротьби проти обох тоталітарних імперіалізмів був даліше виявлений такий зміст української визвольної боротьби, який відповідав внутрішнім прагненням українських народів мас та мас інших поневолених народів та міг найкраще мобілізувати ті маси до боротьби. Українські політичні революційні чинники виходили зі заложення, що в час, коли поневолені народи Сходу боряться за власну державну незалежність та за соціальне визволення з під тоталітарного гнету, якраз гасла повної політичної і соціальної свободи найбільше відзеркалюють їхні прагнення. Тому такі іменно гасла лягли в основу програми українського самостійницького руху. Тому то підставовим гаслом, під яким в той час проходила визвольна боротьба і проходить сьогодні, було гасло "свобода народам" і "свобода людині". В ім'я того клича по цілій Україні велася пропаганда проти німецького таsovєтського імперіалізмів двох головних поневолювачів, що саме якраз боролися за гегемонію над Європою, за панування над всіми іншими народами та оба були представниками найбільше антидемократичної і антисоціальної реакції. Подібна пропагандивна акція та мобілізація мас до боротьби велася не тільки серед українського народу але й серед інших народів Сходу поневолених обома імперіалізмами. Наслідком того була участь в повстанчих діях УПА також інших народів Сходу (Грузини, узбеки, татари), що творили в УПА окремі національні відділи. Наслідком того була також проведена

на Україні, на теренах визволених через УПА І. Конференція Поневолених Народів Сходу в 1943 р. яка дала початок для повсташого відтак антибільшевицького Блоку Народів (АБН).

В цей спосіб УПА стала побіч мілітарної також політичною силою українського народу. УПА не тільки нищила німецьке запілля, переривала комунікацію німців, нищила станиці гештапо, розбивала вязниці та звільнювала вязнів, полонених та вивозжуваних до Німеччини а з другого боку опановувала здобуті терени та виконувала на них суверенну владу, але також вона вела широку політичну акцію на теренах України та серед інших народів. В той спосіб УПА займала і займає сьогодні на Сході таку позицію, якої не займала жодна повстанча армія.

Оцей ріст УПА знаменує також ріст позицій Організації Українських Націоналістів як однокої реальної політичної організації на українських землях в час німецької окупації України і тепер. Тим не менше однак вже в 1944 році стало ясним на Україні, що верховне керівництво визвольної боротьби українського народу не може спочивати в руках одної тільки партії. До такого переконання треба було прийти у висліді того процесу, який пройшов на українських землях в часі німецької окупації України.

Як було вище сказано перші повстанські відділи були організовані через ОУН. Дуже скоро однак УПА стратила характер повстанських частин одної політичної організації, а набрала загально-українського характеру. До УПА включилися українські селяни, робітники та інтелігенти незалежно від того чи вони були членами ОУН чи ні. З часом процент членів ОУН в УПА став малий в порівненні з її чисельним складом.

Крім того для існування УПА було конечним, щоб

з нею співпрацювало все населення в селах і містах. Треба було харчувати бійців, одягнути їх, лікувати тощо. Тому до безпосередньої співпраці з УПА були притягнені дуже скоро українські лікарі, господарники, суспільні діячі, які часто не були звязані з політичною організацією ОУН.

В цей спосіб УПА стала тією спільною збройно-політичною організацією, в якій або при якій знайшовся весь український народ. Навіть елементи байдужі до визвольної боротьби мусіли виконувати накази УПА, як української влади. Так була доконана загально народня консолідація на площині боротьби.

В такій ситуації виразною стала потреба дати оцій консолідації в масах вислів у верховному керівництві народу. Треба було, щоб в проводі тієї всенародньої боротьби став верховний політично-державний орган, в якому були б репрезентовані ті всі сили й чинники, які в той час вели визвольну боротьбу. В цей спосіб дійшло в місяці червні 1944 року на українських теренах опанованих через УПА до скликання національного конгресу, в якому були заступлені представники різних політичних середовищ та усіх верств українського народу з усіх земель України. Оцей конгрес покликав до життя Українську Головну Визвольну Раду (УГВР) як найвищий державний орган українського народу на час його боротьби за державну незалежність. УГВР побудована на демократичних основах. Її виконними органами є генеральні Секретарі, що діють через підлеглі їм адміністративні апарати.

Як виходить зі статуту УГВР її ціллю і завданням є:

" 1) Обєднати й координувати дії всіх самостійницько-візвольних сил українсько-го народу на всіх землях України та поза ними для національно-візвольної бо-

ротьби проти всіх ворогів українського народу, зокрема проти московсько-большевицького і німецько-гітлерівського імперіялізмів, за створення Української Самостійної Соборної Держави (УССД).

2) Визначити ідейно програмові напрямні визвольної боротьби українського народу.

3) Керувати всією національно-визвольною боротьбою українського народу аж до здобуття державності і створення органів незалежної державної влади на Україні.

4) Репрезентувати, як верховний всеукраїнський центр, сучасну політичну боротьбу українського народу в краю і закордоном.

5) Покликати до життя перший український державний уряд та скликати перше українське всенародне представництво.”

З хвилиною повстання УГВР вся влада, яка до того часу виконувалася на опанованіх через УПА теренах в імені УПА, зглядно ОУН, перешла тепер на УГВР. Також сама УПА підпорядкувалася УГВРаді, як верховному політичному державному органові. Подібно ОУН, як політична організація визнала над собою зверхнictво УГВР. Зрозумілим однак є, що з огляду на свою силу як політична організація, ОУН відогравала і відограє поважну роль в УГВР. Тим не менше УГВР є її зверхнім органом, бо вона включає в собі всі революційні сили України, незалежно від їх партійно-політичного определення.

4. В сучасний момент

В кілька місяців після повстання УГВР наступив німецький відворот з цілості українських земель і прийшла нова большевицька займанщина. Український народ зустрів її в повній підготовленності до нової боротьби, яку він веде до сьогодні. Незалежно від величезних втрат понесених у війні для спільної перемоги над гітлеризмом український народ не здобув своєї повної незалежності. Тому, хоч сьогодні йдуть на Заході спроби, щоб побудувати мир, Україна війни ще не скінчила і веде її далі за свою повну незалежність.

Визвольна боротьба українського народу проходить в сучасний момент під керівництвом Української Головної Визвольної Ради, якої осідком є українські землі. Закордоном діє Закордонне Представництво УГВР та її Секретаріят Закордонних Справ. Українська Головна Визвольна Рада є найвищим державним органом України, що в противенстві до насадженого Москвою т зв. уряду УРСР є легальним репрезентантом волі українського народу та керує українськими визвольними змаганнями за повну державну незалежність.

Визвольна боротьба українського народу ведеться у формах повстанських дій УПА та інших підпольних формах. Головним завданням УПА є хоронити українське населення перед большевицьким терором НКВД та мобілізувати народні маси до боротьби. Українська

визвольна боротьба ведеться в спільному фронті всіх народів поневолених або загрожених большевизмом що об'єднуються в антибольшевицькому Блоку Народів (АНБ).

Якраз в сучасний момент проходить в ССР, а зокрема на Україні сильна чистка. Її жертвою падуть знову українські вчені, мистці та суспільні діячі. Згадана чистка не перший раз доказує, що легальні можливості боротьби з режимом в умовах большевицького тоталізму не існують. Це змушує поневолені большевизмом народи ставити передусім на підпольну боротьбу. Це пізнав зокрема український народ продовж 30 років його боротьби проти большевицького імперіалізму. І тому не недоцінюючи ударів, які завдають большевицькі займанці українському народові, ми знаємо, що в порівнанні до інших народів він до тих ударів найкраще підготований, бо Україна розпоряджає великим досвідом визвольної боротьби та відповідними кадрами. Це ставить її на визначне місце серед поневолених народів Сходу в їх спільній боротьбі за розвал ССР та побудову на його місці Блоку вільних незалежних держав на їх етнографічних територіях.

From Boat
Boat Boat